

حملات اوکراین به پایانه صادراتی نوروسیسک: تغییر هدف حملات از پالایشگاه به پایانه

(تغییری راهبردی برای حذف اجبار آمیز نفت روسیه از بازار)

ردیابی رخدادهای هم پیوند

- از زمان حمله گسترده روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲، اوکراین به تدریج توانایی‌های دوربرد (موشک‌های کروز و پهپاد/قایق‌های بمب‌گذار دریایی) را توسعه داد و از اواخر ۲۰۲۳-۲۰۲۴ به روی هدف‌گذاری زیرساخت‌های انرژی روسیه تمرکز کرد.
- تاکنون بجز موارد نادر در حمله به پایانه‌های صادراتی، عمده حملات اوکراین به پالایشگاه‌های روسیه بوده است که با توجه به برخی منابع تا ۳۸ درصد ظرفیت پالایشی روسیه را کاهش داده و منجر به تصمیم روسیه در ممنوعیت صادرات فرآورده (بنزین) شده است. حملات نظامی اوکراین به پالایشگاه‌های روسیه برای تهدید امنیت عرضه داخلی انرژی روسیه و اختلال در پشتیبانی انرژی سازمان رزم این کشور و ایجاد نارضایتی داخلی بوده است.
- نوروسیسک به‌عنوان یکی از هاب‌های بزرگ صادرات نفت و فرآورده روسیه و همچنین هاب اصلی صادرات نفت قزاقستان در ماه‌های اخیر با شدت بیشتری مورد حمله اوکراین قرار گرفته که آخرین مورد آن در ۱۴ نوامبر ۲۰۲۵ انجام شد و منجر به توقف بارگیری نفت و فرآورده از این بندر به مدت دو روز شد.
- توقف و اختلال در صادرات نفت از بندر نوروسیسک چه اثراتی بر بازار جهانی نفت و منافع ملی ج.ا. ایران خواهد داشت؟

تحلیل و ارزیابی

- در سال ۲۰۲۵ متوسط صادرات نفت خام و میعانات قزاقستان از این بندر ۱/۴۵ میلیون بشکه در روز و متوسط صادرات روسیه ۷۶۰ هزار بشکه در روز بوده است و جمعاً حدود ۲ درصد از عرضه جهانی از طریق این بندر انجام می‌شود. در سال ۲۰۲۵ روسیه روزانه حدود ۴۵۰ هزار بشکه در روز صادرات فرآورده از طریق این بندر انجام داده است. متوسط تولید نفت خام قزاقستان در سال ۲۰۲۵ حدود ۱/۴۵۰ میلیون بشکه در روز بوده و در سه سال گذشته تولید این کشور بین ۱/۲ تا ۱/۶۳ میلیون بشکه در روز متغیر بوده است. اگر چه بخشی از تغییرات تولید این کشور تحت تاثیر عوامل مختلفی نظیر تصمیمات اوپک پلاس و مسائل فنی و عملیاتی بوده اما بخش عمده‌ای از آن نیز به دلیل اختلالات در بندر نوروسیسک و ایستگاه‌های پمپاژ نفت خط لوله CPC ناشی از حملات اوکراین بوده است.
- ترمینال نوروسیسک به دلیل نزدیکی به کشور اوکراین (حدود ۳۰۰ کیلومتر) از دیگر ترمینال‌های روسیه در دریای بالتیک یعنی اوست لاگا، پرمورسک و سنت پترزبورگ (حدود ۹۰۰ کیلومتر) آسیب پذیری بیشتری دارد از اینرو احتمالاً در سیاست نظامی جدید اوکراین در آینده نیز مورد هدف قرار خواهد گرفت.

- نکته قابل توجه در صادرات نفت قزاقستان، وابستگی صادرات نفت این کشور به خط لوله CPC و صادرات از طریق پایانه نوروسیسک (۹۴ درصد کل صادرات) است. اگرچه این کشور تلاش کرده تا مسیرهای جایگزین برای صادرات نفت خام داشته باشد اما این تلاشها موفقیت آمیز نبوده و در سال ۲۰۲۵ حدود ۳۰ تا ۳۵ هزار بشکه در روز از طریق خط لوله باکو-تفلیس-جیهان و کمتر از ۵۰ هزار بشکه در روز نیز از طریق خط لوله وریلی به چین صادر کرده است.
- مطابق با تحلیل های راهبردی بازار، به نظر میرسد **تاکنون** اوکراین از سوی امریکا و اروپا در استفاده از سلاحهای غربی برای ضربه زدن اساسی به پایانه های صادراتی نفت روسیه به دلیل اثرگذاری فوری بر قیمت جهانی نفت منع شده و عمده حملات اوکراین به پالایشگاههای روسیه بوده است. اما حمله اخیر به نوروسیسک نشان از تغییر راهبرد نظامی اوکراین در ضربه زدن به بخش انرژی روسیه دارد.
- متناسب با تضعیف و یا شکست تلاشهای دیپلماتیک صلح بین روسیه و اوکراین، روند تسلیح اوکراین به سلاحهای کارآمد تشدید شده و متناسب با وضعیت چشم انداز تراز بازار جهانی نفت، هدفگذاری زیرساختهای صادراتی نفت روسیه به عنوان هدف نظامی در آینده تشدید خواهد شد.

جمع‌بندی و اظهار نظر کارشناسی از منظر منافع انرژی ج.ا.ایران

- کاهش عرضه نفت روسیه و قزاقستان به بازار هم راستا با تصمیم جدید اوپک پلاس مبنی بر توقف سیاست افزایش تولید در سه ماهه اول سال ۲۰۲۶، منجر به روند افزایشی قیمت نفت خواهد شد.
- کاهش عرضه نفت (روسیه و قزاقستان) به بازار از طریق بنادر آسیب دیده روسیه، باعث کاهش مازاد عرضه در بازار شده و دشواری بازاریابی نفت ایران در شرایط تحریم و یا درخواستهای افزایش تخفیف های قیمتی از سوی پالایشگران را کاهش خواهد داد. حتی امکان بازاریابی فوری برخی از ذخایر شناور ایرانی (بنا بر برخی منابع) را ایجاد خواهد کرد.
- اختلال مسیر صادراتی نفت قزاقستان به میزان ۱/۳۵۰ میلیون بشکه در روز از خط لوله CPC و بندر نوروسیسک، سبب میشود که گزینه مسیر ایرانی سوآپ نفت قزاقستان به بازار عملیاتی تر و برای قزاقستان با توجه به هزینه های رقابتی انتقال نسبت به خط لوله باکو-تفلیس-جیهان اولویت‌دار خواهد شد که لازم است مورد توجه تصمیم گیران قرار گیرد. لازم به ذکر است که خط لوله BTC (باکو-تفلیس-جیهان) امکان جایگزینی کامل نفت صادراتی قزاقستان از مسیر نوروسیسک را ندارد.